

Ольга КОСТЮК,

orcid.org/0000-0001-5309-2816

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри дизайну

Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

(Полтава, Україна) olgakostuck@gmail.com

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ СВДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

У статті розглянуто термінологію, особливості поняття естетичної свідомості, процес формування естетичного ставлення до дійсності, що відбувається як різновид соціально значущої діяльності. Необхідною складовою такої діяльності є створення системи орієнтації у світі естетичних цінностей, що відповідає тим уявленням про їх сутність і призначення, які склалися в даному конкретному суспільстві. Підкреслено, що естетичні емоції, естетичні почуття, естетична оцінка відіграють провідну роль у формуванні естетичної свідомості майбутніх дизайнерів на всіх етапах розвитку.

Розкрито особливості нейроестетичного сприйняття, орієнтованого на можливість особистості розпізнавати красу органами чуття, осягати розумом. Визначено, що важливим показником розвиненої естетичної свідомості дизайнерів є рівень сформованості естетичного досвіду в усвідомленні й розумінні естетичної цінності твору мистецтва і дизайну з урахуванням естетичного змісту, експресивно-емоційної привабливості. Тема формування естетичної свідомості й супроводжуючий її великий перелік різних емоцій спирається на визначення психологічної структури особистості.

Визначення психолого-педагогічних аспектів формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів дозволяє досліджувати, діагностувати та корегувати як внутрішні процеси, пов'язані з біологічною структурою розвитку особистості, так й зовнішні соціально обумовленого спрямування. Наголошено, що це дає можливість розвивати вміння фіксувати прекрасне, дивовижне, надзвичайне та емоційно реагувати на побачене; уміння аналізувати власні емоційно-чуттєві враження; цілісно сприймати естетичний об'єкт, гармонійно поєднувати емоційно-чуттєву діяльність і процеси естетичного розуміння.

Для з'ясування стану порушеної проблеми використано комплекс методів наукових досліджень: між-дисциплінарний аналіз філософської, мистецтвознавчої, психологічної, педагогічної літератури; для обґрунтування теоретичних положень та формулювання висновків застосовані аналіз, синтез, узагальнення. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці та експериментальній перевірці методики формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів з урахуванням психолого-педагогічних аспектів в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: психолого-педагогічні аспекти, естетична свідомість, майбутні дизайнери, формування, професійна підготовка.

Olha KOSTIUK,

orcid.org/0000-0001-5309-2816

PhD of Philosophical Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Design

Luhansk Taras Shevchenko National University

(Poltava, Ukraine) olgakostuck@gmail.com

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF FORMING THE AESTHETIC AWARENESS OF FUTURE DESIGNERS

The article examines the terminology, features of the concept of aesthetic consciousness, the process of forming an aesthetic attitude to reality, which occurs as a type of socially significant activity. A necessary component of such activity is the creation of a system of orientation in the world of aesthetic values, which corresponds to the ideas about their essence and purpose that have developed in this particular society. It is emphasized that aesthetic emotions, aesthetic feelings, aesthetic evaluation play a leading role in the formation of the aesthetic consciousness of future designers at all stages of development.

The peculiarities of neuroaesthetic perception, focused on the ability of the individual to recognize beauty with the senses, and to understand it with the mind, are revealed. It was determined that an important indicator of the developed aesthetic consciousness of designers is the level of formation of aesthetic experience in the awareness and understanding of the aesthetic value of a work of art and design, taking into account the aesthetic content, expressive and emotional

appeal. The topic of the formation of aesthetic consciousness and its accompanying large list of various emotions is based on the definition of the psychological structure of the individual.

Determining the psychological and pedagogical aspects of the formation of the aesthetic consciousness of future designers allows to investigate, diagnose and correct both internal processes related to the biological structure of personality development, as well as external ones of a socially determined direction. It is emphasized that this provides an opportunity to develop the ability to capture the beautiful, amazing, extraordinary and to react emotionally to what is seen; the ability to analyze one's own emotional and sensory impressions; perceive an aesthetic object holistically, harmoniously combine emotional and sensory activity and processes of aesthetic understanding.

To find out the state of the raised problem, a set of scientific research methods was used: interdisciplinary analysis of philosophical, art history, psychological, pedagogical literature; analysis, synthesis, and generalization are used to substantiate theoretical propositions and formulate conclusions. We see the prospects for further research in the development and experimental verification of the method of forming the aesthetic consciousness of future designers, taking into account psychological and pedagogical aspects in the process of professional training.

Key words: *psychological and pedagogical aspects, aesthetic consciousness, future designers, formation, professional training.*

Постановка проблеми. В сучасному українському суспільстві на етапі духовного та державного відродження актуальності набуває спрямованість педагогічної науки на вдосконалення підготовки фахівців, серед професійних якостей яких провідне місце займає розвинена естетична свідомість. Сьогодні конкурентоспроможні дизайнери – це фахівці, що сприймають й освоюють об'єкти дійсності з урахуванням їх естетичного змісту, експресивно-емоційної привабливості, здатні у створених предметах дизайну викликати позитивні емоції та враження. Для майбутніх дизайнерів ці вимоги є основоположними. А тому вони покликані спонукати до набуття естетичних знань, необхідного естетичного досвіду, активного розвитку смаку, естетичних емоцій, що формує і реалізує певні компетентності в ознайомленні, осмисленні та оцінюванні витвору мистецтва.

У таких умовах визначення психолого-педагогічних аспектів формування естетичної свідомості стає одним з ключових завдань у професійній підготовці майбутніх дизайнерів, спрямованих на заохочення гармонійного та естетичного ставлення до навколишньої дійсності, природи, суспільних відносин тощо.

Аналіз досліджень. У теоретико-методологічних дослідженнях науковців різних галузей знань феномен естетичної свідомості набув широкого осмислення.

Теоретичну основу дослідження складають наукові праці, в яких висвітлено філософські передумови сучасної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.). Проблема естетичної свідомості особистості розглядається у працях (Л. Газнюк, Л. Левчук, М. Федь та ін.). Структуру особистості в сучасній психолого-педагогічній літературі розглядали (І. Бех, Л. Виготський, К. Платонов та ін.). Розвиток естетичної свідомості як базового компоненту естетичної культури майбутніх дизайнерів представлено в досліджен-

нях (Є. Антонович, Л. Оршанський, В. Томашевський та ін.).

Естетична свідомість в контексті досліджень цих науковців трактується як синтез інтелектуально-творчих, емоційно-позитивних і розумових якостей особистості, що дають змогу розвивати естетичні потреби, уяву, смак і реалізовувати художньо-творчі здібності, необхідні майбутньому дизайнеру.

Мета статті – визначити психолого-педагогічні аспекти формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. У науковому дискурсі поняття «свідомість» визнано як властива людині функція головного мозку, специфічна форма ідеального відображення та духовного освоєння нею реального світу. У сучасному філософському словнику «свідомість» – це людська здатність до відтворення дійсності в мисленні; психічна діяльність як переживання і відображення дійсності; сукупність мислених і чуттєвих образів, ясне розуміння чого-небудь (Філософія, 2020: 201).

Особливістю естетичної свідомості є те, що вона має емоційний характер, на що вказує вже термін «естетичний», який перекладається з грецької як «чуттєвий». Чуттєвість є не тільки механізмом сприйняття явищ навколишньої дійсності через естетичну свідомість, а й виявом ціннісного ставлення. Сприймаючи чуттєву специфіку предметів за допомогою органів чуття, людина через певне почуття виражає своє ставлення до них, тобто розкриває їх зміст і значення. Розвинена естетична свідомість дозволяє фіксувати прекрасне, дивовижне, надзвичайне та емоційно реагувати на побачене; розвивати уміння аналізувати власні емоційно-чуттєві враження. В умовах сучасного світу можна говорити про складність соціальних практик, які складають основу цього явища.

Процес формування естетичного ставлення до дійсності відбувається як різновид соціально значущої діяльності, яку суб'єкт (суспільство та його спеціалізовані інституції) здійснює по відношенню до об'єкта (індивіда, особистості, групи, колективу, спільноти) для того, щоб останній виробив систему орієнтації у світі естетичних цінностей, що відповідає тим уявленням про їх сутність і призначення, які склалися в даному конкретному суспільстві. Таким чином, властивістю естетичної свідомості є взаємодія людини з реальним світом, що сприймається, оцінюється і переживається індивідуально, виходячи з існуючих ідеалів, уподобань і потреб. Особистість прив'язана до цінностей, які трансформуються у внутрішній духовний зміст. На цій основі формується і розвивається здатність людини до естетичного сприйняття і переживання, її естетичний смак і уявлення про ідеал (Газнюк, 2011: 66).

За визначених умов тема формування естетичної свідомості й супроводжуючий її великий перелік різних емоцій спирається на визначення психологічної структури особистості. В психолого-педагогічній літературі розглядається структура особистості як цілісна система, синтез біологічного та соціального, що дозволяє досліджувати і прогнозувати процеси формування та становлення особистості загалом як індивідуального так й соціально обумовленого спрямування.

К. Платонов пропонує психологічну структуру особистості, яка включає підструктури: цілеспрямованість, досвід, форм відображення та біологічно обумовлену. Спрямованість формується в процесі соціалізації особистості й охоплює прагнення, інтереси, світогляд, ідеали (моральні, естетичні та ін.). Досвід виявляється через знання, уміння, навички, звички та культурну поведінку, що здобуваються у процесі спеціально організованого навчання. Підструктура форм відображення виявляється через індивідуальні особливості психічних процесів: відчуття, сприйняття, мислення, емоції. Біологічно обумовлена структура особистості поєднує в собі властивості темпераменту, статеві та вікові особливості людини, її патологічні, так звані органічні зміни (Платонов, 1972: 216).

Естетична свідомість є базовим компонентом естетичної культури, яка з поглядів Л. Оршанського представлена як духовне утворення, інтегральний компонент загальної культури, сукупність естетичних цінностей і рівень естетичного ставлення до навколишнього світу, що характеризує здібності, таланти і потреби особистості сприймати, відчувати, оцінювати та перетворювати цей світ й саму себе «за законами краси»

(Оршанський, 2019: 27). Прояви естетичної свідомості дизайнера, такі як: естетичні почуття, естетичні знання та естетичне світобачення мають здатність емоційно реагувати на красу в дійсності та в мистецтві; ґрунтовно розуміти й оцінювати зміст і способи існування естетичних і художніх цінностей; показувати системне бачення цих процесів і явищ, присутніх у сучасній практиці культурного розвитку суспільства.

В. Томашевський зазначає, що характеру цілісної системи естетична свідомість набуває через її завершення в естетичній теорії, з якою знайомляться дизайнери, а також на рівні їх естетичних потреб, смаків, поглядів, концепцій тощо. Важливо, що естетична свідомість дизайнера за своїм змістом виходить за межі усвідомлення його безпосередньої художньо-конструкторської діяльності, містить окрім сталих і традиційних уявлень про прояви прекрасного також уявлення про можливі форми і способи естетичного відображення предметів і об'єктів навколишньої дійсності (Томашевський, 2020: 93). Тому одним з основних завдань підготовки майбутніх дизайнерів має стати діагностика психологічних особливостей розвитку особистості з подальшим визначенням векторів теоретико-методологічних засад формування естетичної свідомості.

Розробляючи модель обробки естетичної інформації С. Маркович (Markovich, 2012) згадував про особливості естетичного досвіду і описував його як стан, що різко відрізняється від звичайного сприйняття. Послідовним є не тільки сам процес сприйняття предмету, але і його осмислення через досвід. Аналіз сутності мистецтва у взаємозв'язку з естетичним сприйняттям показує, що твір мистецтва втілює в собі результат духовної творчості особистості. Тому через сформоване естетичне сприйняття у майбутніх дизайнерів активізується емоційно-чуттєва сфера, розвивається візуальний і сенсорний досвід, поглиблюються спеціальні знання.

У цьому аспекті слушною є теза відомого педагога і шанувальника краси В. Сухомлинського, який наголошує, що чим витонченіші відчуття і сприйняття, тим більше людина бачить і чує відтінки, тони та напівтони в навколишньому світі; глибше особистісно емоційно відбувається оцінка фактів, предметів, явищ, подій; більш широким є емоційний діапазон, що характеризує духовну культуру людини. «Справжнє пізнання мистецтва починається там, де людина осягає красу для себе, для повноти духовного життя, живе у світі мистецтва, прагне долучитися до прекрасного» (Сухомлинський, 1977: 544).

Естетичні емоції, що виникають при спогляданні прекрасного, є результатом не механічних, пасивних, а необхідних заходів сприйняття, яке пробуджується в людині, розвиває уяву та інтелект. С. Гончаренко наголошує на необхідності розвитку інтелектуального потенціалу особистості, зазначаючи, що це здатність орієнтуватися в навколишньому середовищі, відповідним чином його відображати і перетворювати, мислити, вчитися, пізнавати світ і сприймати соціальний досвід; здатність вирішувати завдання, приймати рішення, діяти розумно, передбачати (Гончаренко, 2011: 198). Для майбутніх дизайнерів важливі інтелектуальні естетичні цінності. За їх участі та впливу розвивається естетична свідомість, підвищується естетична активність, ефективно реалізується механізм самоорганізації естетичної культури.

З позиції психології Л. Виготський описав мистецтво як сукупність естетичних знаків, покликаних викликати відповідні емоції, що можна вважати основним критерієм визнання в людині так званих «розумних емоцій». Вони несумісні з раціоналізмом, а пронизані вищою духовністю, насамперед, прагненням до краси (Виготський, 1998). Формування таких відповідних емоцій у майбутніх дизайнерів можна вважати основою духовно-функціонального утворення особистості, що має суспільне, професійне та особистісне призначення, забезпечує естетичне ставлення до предметів і об'єктів навколишньої дійсності та розвиток їх за законами краси в процесі художньо-творчої діяльності.

Важливим аспектом у формуванні естетичної свідомості майбутніх дизайнерів є поняття оцінки. Прикладом цьому можуть бути накопичені знання, що є результатом певного досвіду щодо витвору мистецтва, відповідно до таких характеристик як: новизна об'єкту, рівень ознайомлення, усвідомлення, складність тощо. В додаток до вищесказаного, було б доречно згадати дослідження Е. Піхко (Pihko, 2011), що аналізувала естетичні оцінки спеціалістів в галузі мистецтва та неспеціалістів з різним рівнем абстрактності. Результати показали, що рівень абстрактності вплинув на естетичні судження неспеціалістів: емоційні та естетичні оцінки були найвищими для репрезентативних прикладів мистецтва і найнижчими для абстрактних; але воно ніяк не відобразилось на групі, до якої увійшли спеціалісти у галузі мистецтва. До цього можна додати, що репрезентативне мистецтво показує легко впізнаванні елементи для більшості людей. В той час, як зростання рівня абстрактності призводить до

зменшення рівня впізнаванності. Дослідження показало, що естетичний досвід як освіченість у сприйнятті мистецтва, пов'язано з тенденцією до більш позитивних оцінок абстрактних прикладів.

Дослідник з психології мистецтва П. Сільвія (Silvia, 2005) провів серію досліджень, оцінюючи рівень інтересу до творчості та ступінь зрозумілості зображень різного ступеня складності геометричних фігур як образів сучасного мистецтва. Виявилось, що оцінка здатності розуміння багато в чому визначена складністю обраного багатокутника. Це можна пояснити тим, що люди, які відчували себе більш здатними до розуміння складного прикладу мистецтва, вибирали дуже складні багатокутники (ті, що мають найбільше сторін) як найцікавіші. Більше того, іншим учасникам потрібно було обрати «найприємніший» багатокутник. Було виявлено, що оцінка здатності до розуміння визначала рівень складності, який учасники дослідження визначали як цікавий, проте, не той рівень, який вони розглядали як приємний. Дослідження показало, що інтерес залежав від складності зображення, а також від можливості подолання тої складності як виклику. При простих зображеннях оцінка здатності в розумінні картинки не була пов'язана з інтересом. Проте, в ситуаціях з складними зображеннями здібність розуміння сильно визначала той інтерес.

За Т. Кулкою, чеським теоретиком мистецтва, до складу естетичної цінності належать компоненти єдності, складності та інтенсивності (Kulka, 1996). Коли твір мистецтва є впливовим, він представляє новий спосіб демонстрації, новий тип вирішення естетичних проблем, тобто несе інновації, створює послідовників, школи, відкриває новий напрямок. Єдність у складі естетичної цінності розуміється через відсутність яких-небудь формальних недоліків, збалансування композиції, гармонійності сюжетної лінії, форми, кольору, інших компонентів. Складність пов'язана з багатомірністю, повнотою, поєднанням різноманітних форм, розробкою структур та увагою до деталей. Кожна із складових рис знаходиться на означеному місці й не може бути поліпшена шляхом зміни базових ознак. Чим інтенсивніший твір, тим більше складових елементів естетичні.

На основі гіпотези американського філософа мистецтва М. Бердслея («Чим сильніший твір, то важче до нього щось додати чи відняти»), Т. Кулка запропонував формулу, яка описує естетичну цінність твору: доповнення, що естетично шкодять (А), естетично покращують (В) та нічого не змінюють (С). Згідно до цього, ідеальний цілісний твір (єдність) можна показати формулою А–В (ні

додати, ні відняти), а комплексність (складність) твору можна показати формулою $A+B+C$ (сукупність усіх факторів). Звідси – цілісний й комплексний мистецький твір виражається абстрактне так:

$$(A-B) \times (A+B+C).$$

Оскільки інтенсивність художнього твору Т. Кулка показує формулою $(A+B)/C$, то покращення і пошкодження прямо пропорційні нейтральним факторам, тобто численні зміни твору ведуть чи не ведуть до принципової зміни твору. Кінцева формула не кітчевого художнього твору виглядає так:

$$(A-B) \times (A+B+C) \times (A+B)/C.$$

У цій формулі поєднано єдність форми з її складністю, комплексністю та інтенсивністю. Остання категорія визначає наскільки твір є унікальним і неповторним.

Наведені практики діагностики визначення рівня сформованості усвідомлення й розуміння майбутніми дизайнерами естетичної цінності твору з урахуванням досвіду заслуговують впровадження в процесі професійної підготовки. З метою набуття досвіду, що здобувається у процесі спеціально організованого навчання, й виявляється через знання, уміння, навички, звички та культурну поведінку, доцільно є організація і проведення корекційних заходів з майбутніми дизайнерами спрямованих на узагальнення набутого естетичного досвіду, його систематизації та практичне використання.

Естетичне сприйняття дизайнера, в якому багато процесів відбувається у сфері підсвідомості, являє собою набір нейрофізіологічних складників, що існують у головному мозку людини. Філософсько-естетичні питання сприйняття розглядаються з точки зору еволюції людини як біологічного організму, відображаються адаптивні звички, сформовані еволюцією у всіх сферах діяльності сучасної людини, в тому числі, в сприйнятті об'єктів дизайну, як одного із видів мистецтва. Інтуїтивні естетичні уподобання формуються виключно в мозку і, перш за все, мають спільну для всіх еволюційну основу.

З появою сучасних технологій, серед яких можна відзначити пупілометрію, електроміографію, спостереження за електричною активністю шкіри та пульсом, а також електроенцефалографію, магнітоенцефалографію, магнітно-резонансну та позитронно-емісійну томографію, що дозволяють спостерігати за фізіологічними показниками людини в реальному часі, створюються можливості для побудови універсальних естетичних законів, для яких необхідно враховувати й досліджувати діяльність мозку, що від-

повідає за сприйняття. Нейроестетика як новий науковий напрямок на стику нейрофізіології та естетики, надає відповіді на питання естетики з позицій нейронних структур мозку: яким чином відбувається виникнення зорових феноменів у сприйнятті витворів мистецтва, художніх творів, об'єктів дизайну тощо.

Нейроестетика використовує інструменти психології та нейронауки, щоб зрозуміти природу естетичних переживань. Як розділ емпіричної естетики, нейроестетика вивчає нейронні та еволюційні основи когнітивних й афективних процесів, що відбуваються в той час, коли індивід використовує естетичне та художнє сприйняття витворів мистецтва. Естетичне сприйняття модулює широку мережу областей мозку, включаючи ділянки сенсорних шляхів вищого рівня, схему винагороди, медіальну та орбітальну префронтальну кору, а також мережу пасивного режиму. Нейроестетичне сприйняття орієнтовано на можливість людини розпізнавати красу органами чуття, осягати розумом, що є суто людською здатністю. З іншого, у людини на примітивному інстинктивному рівні відбувається реагування на ці процеси. Тому одне з основних напрямлень нейроестетики – це пошук несвідомих природних процесів, що існують у глибинах людського мозку, й виявляють зв'язок сучасної людини з еволюційним досвідом людства в цілому (Костюк, 2022).

Останніми роками за допомогою магнітно-резонансної томографії вчені дослідили, що в головному мозку є різні види нейронних мереж. Нейронна мережа – це сукупність нейронів головного і спинного мозку та гангліїв периферичної нервової системи, які функціонально об'єднані і виконують специфічні фізіологічні функції. Вчені встановили, що людський мозок має п'ять нейронних мереж (Корсак, 2021), зокрема:

- мережа пильності, яка забезпечує сприйняття внутрішніх та зовнішніх стимулів (що важливо, а що ні), тобто вона аналізує всю інформацію, яка надходить ззовні;
- виконавча мережа – стимул та реакція. Її запускає мережа пильності, тобто на основі інформації, яка надійшла зовні, відбувається реакція організму;
- мережа винагороди – дофамінова. Активується в процесі отримання нагороди (визнання, похвала);
- мережа дзеркальних нейронів, яка відповідає за співчуття, емпатію;
- мережа пасивного режиму мозку (дефолт-система) «я-орієнтована». Активується думкою про себе, коли усі інші деактивовані.

Саме остання мережа дефолт-система відіграє вирішальну роль у психологічному та духовному розвитку особистості та відповідає за рефлексію (самосвідомість), інтроспекцію (самоспостереження). Було також встановлено, що одним із факторів деактивації усіх мереж та активації дефолт-системи є мистецтво, зокрема, як процес створення, так і процес споглядання.

Тобто у формуванні естетичної свідомості важливим критерієм є естетичне сприйняття мистецтва, що вимикає центральну виконавчу систему і активізує дефолт-систему. Коли людина сприймає вражаючий твір мистецтва, запускається дефолт-система і як результат:

– по-перше, мистецтво забезпечує цілісний розвиток особистості та розкриває потенціал (рефлексія, споглядання на зовнішнє з активацією внутрішнього, вільне фантазування, емоційно-інтелектуальне збудження);

– по-друге, мистецтво лікує через переведення із підсвідомого у свідоме джерел збудження, що спричиняють естетичні переживання як у того хто творить так і того хто споглядає.

Таким чином, при естетичному сприйнятті творів мистецтва відбувається не лише задоволення, насолода, а також процеси, що породжують катарсис. Важливо наголосити, що формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів в процесі усвідомлення естетичного об'єкту, стимулює катарсис через естетичне почуття, естетичне переживання, естетичне сприйняття інформації (кольори, композиція, пропорції, гармонія тощо). Психологічний смисл поняття «катарсис» полягає в емоційному потрясінні, яке відчуває людина під впливом твору мистецтва, і яке здатне сприяти

внутрішньому очищенню. Особистість наближається до досконалої цілісності, розвиває вміння фіксувати прекрасне, дивовижне, надзвичайне та емоційно реагувати на побачене.

Висновки. Естетичні емоції, естетичні почуття, естетична оцінка відіграють провідну роль у формуванні естетичної свідомості майбутніх дизайнерів на всіх етапах розвитку. Важливим показником розвиненої естетичної свідомості дизайнерів є рівень сформованості естетичного досвіду в усвідомленні й розумінні естетичної цінності твору мистецтва і дизайну з урахуванням естетичного змісту, експресивно-емоційної привабливості. Формування естетичної свідомості й супроводжуючий її великий перелік різних емоцій спирається на певні складові психологічної структури особистості як цілісної системи. Тому визначення психолого-педагогічних аспектів формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів дозволяє досліджувати, діагностувати та корегувати як внутрішні процеси, пов'язані з біологічною структурою розвитку особистості, так й зовнішні соціально обумовленого спрямування. Це дає можливість розвивати вміння фіксувати прекрасне, дивовижне, надзвичайне та емоційно реагувати на побачене; умінь аналізувати власні емоційно-чуттєві враження; цілісно сприймати естетичний об'єкт, гармонійно поєднувати емоційно-чуттєву діяльність і процеси естетичного розуміння.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці та експериментальній перевірці методики формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів з урахуванням психолого-педагогічних аспектів в процесі професійної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Выготский Л. С. Психология искусства. Ростов н/Д : Феникс, 1998. 480 с.
2. Газнюк Л. М. Естетика. Київ : Кондор, 2011. 124 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
4. Корсак В. Як стати «ІМЕНЕМ»: монографія. Дрогобич : Коло, 2021. 236 с.
5. Костюк О. П. Нейроестетичне сприйняття візуального в об'єктах дизайну. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 50. С. 110–114.
6. Оршанський Л. В. Естетична культура майбутніх фахівців у галузі дизайну: сутність та структура. *Молодь і ринок*. 2019. № 7 (174). С. 23–28.
7. Платонов К. К. О системе психологии. Москва : Мысль, 1972. 216 с.
8. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1977. Т. 3. 670 с.
9. Томашевський В. В. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Хмельницьк, 2020. 500 с.
10. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Біліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ : КВІЦ, 2020. 274 с.
11. Kulka Tomas. *Kitsch and Art*. Penn State University Press, 1996. 168 p.
12. Markovich S. Components of Aesthetic Experience: Aesthetic fascination, Aesthetic Appraisal, and Aesthetic Emotion. *I-Perception*. January. 2012.
13. Pihko Elina. Experiencing Art: The Influence of Expertise and Painting Abstraction Level. *Frontiers in Human Neuroscience*. September. 2011.

14. Silvia Paul J. Emotional Responses to Art: From Collation and Arousal to Cognition and Emotion. *Review of General Psychology*. 9(4). 2005. P. 342–357.

REFERENCES

1. Vygotskij, L. S. (1998). *Psihologiya iskusstva* [Psychology of art]. Rostov n/D: Feniks [in Russian].
2. Hazniuk, (2011) L. M. *Estetyka* [Aesthetics]. Kyiv : Kondor [in Ukrainian].
3. Honcharenko, S. U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]. Rivne : Volynski oberehy [in Ukrainian].
4. Korsak, V. (2021). *Yak staty «IMENEM»* [How to become a «NAME»]. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
5. Kostiuk, O. P. (2022). Neuroestetyczne spryiniattia vizualnoho v ob'iektakh dyzainu [Neuroaesthetic perception of the visual in design objects]. *Current issues of humanitarian sciences*, 50, 110–114 [in Ukrainian].
6. Orshanskyi, L. V. (2019). Estetychna kultura maibutnikh fakhivtsiv u haluzi dyzainu: sutnist ta struktura [Aesthetic culture of future specialists in the field of design: essence and structure]. *Youth and the market*, 7 (174), 23–28. [in Ukrainian].
7. Platonov, K. K. (1972). *O sisteme psihologii* [About the system of psychology]. Moskva : Mysl [in Russian].
8. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Vybrani tvory* [Selected works] : v 5-ty t. Kyiv : Rad. Shkola [in Ukrainian].
9. Tomashevskiy, V. V. (2020). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannja estetychnoji kuljturny majbutnikh dyzajneriv u zakladakh vyshhoji osvity* [Theoretical and methodological principles of the formation of the aesthetic culture of future designers in institutions of higher education]. *Doctor's thesis*. Khmeljnycjck [in Ukrainian].
10. Blikhar, V. S., Kozlovets, M. A., Horokhova, L. V., Fedorenko, V. V., Fedorenko, V. O. (2020). *Filosofia: slovnyk terminiv ta personalii* [Philosophy: a dictionary of terms and personalities]. Kyiv : KVITs [in Ukrainian].
11. Kulka, T. (1996). *Kitsch and Art*. Penn State University Press.
12. Markovich, S. (2012). Components of Aesthetic Experience: Aesthetic fascination, Aesthetic Appraisal, and Aesthetic Emotion. *I-Perception*. January.
13. Pihko, E. (2011). Experiencing Art: The Influence of Expertise and Painting Abstraction Level. *Frontiers in Human Neuroscience*. September.
14. Silvia, Paul J. (2005). Emotional Responses to Art: From Collation and Arousal to Cognition and Emotion. *Review of General Psychology*. 9(4). 342–357.